כפר עולמי · יחידה 5: יישובים כפריים ועירוניים · חוברת קטנה

ערי עולם

חוברת תלמיד · **ז׳ רגיל**

ערים שמחליטות על העולם כולו – מה הופך עיר לעיר עולם?

שם:	כיתה:	תאריך:

מה בחוברת?

1. מושגי מפתח
2. קוראים: ערים שמחברות את העולם
3. חלק א׳ – מתרגלים מושגים
4. חלק ב׳ – בודקים הבנה
5. חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים
6. כרטיס יציאה ✂

משחקים לשיעור הזה (חידון מהיר, איש תלוי, טריוויה ועוד) באתר: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

יצרה: רוית ראש בן ישי

מושגי מפתח

קראו את המושגים. נשתמש בהם בכל החוברת.

גלובליזציה

הקשרים ההדוקים בין מדינות בכלכלה, בתקשורת ובתרבות, שהופכים את העולם ל"כפר גלובלי".

לדוגמה: מוצר שמתוכנן במדינה אחת ומיוצר באחרת.

עיר עולם

עיר שמשמשת צומת מרכזי של הכלכלה הגלובלית, שדרכה עוברים כסף, החלטות, מידע ואנשים מכל העולם.

לדוגמה: לונדון, ניו יורק וטוקיו.

מדדי עיר עולם

נתונים שלפיהם מדרגים ערים, כמו מספר ההנהלות הבין-לאומיות, השירותים הפיננסיים, נמל התעופה והתרבות.

לדוגמה: מספר הטיסות הבין-לאומיות מהעיר.

חברה רב-לאומית

חברה שפועלת בכמה מדינות, עם הנהלה בעיר אחת ומפעלים וסניפים במקומות רבים בעולם.

לדוגמה: הנהלה בעיר עולם וסניפים בעשרות ארצות.

בידול מרחבי

הפרדה בין קבוצות אוכלוסייה שונות במרחב העיר, למשל שכונות עשירות לצד שכונות עניות.

לדוגמה: שכונת יוקרה ליד שכונה צפופה וענייה.

מבנה פעמון

קו רקיע שבו המגדלים הגבוהים ביותר במרכז והבניינים נמוכים ככל שמתרחקים ממנו, כמו צורת פעמון.

לדוגמה: מגדלים במרכז העיר ובתים נמוכים בשוליים.

קו רקיע

קו המתאר של הבניינים בעיר כפי שהוא נראה על רקע השמיים מרחוק.

לדוגמה: קו המגדלים של תל אביב מהים.

עולמקומיות

שילוב בין השפעות גלובליות לבין הייחוד המקומי, בתרבות, באוכל, במוצרים ובנוף.

לדוגמה: רשת מזון מהיר שמגישה מנה מקומית.

קוראים

ערים שמחברות את העולם

בכפר הגלובלי יש ערים שמתפקדות כמו צמתים גדולים: דרכן עוברים כסף, החלטות, מידע ואנשים מכל העולם. אלה ערי עולם. ההחלטות שמתקבלות במשרדים שלהן משפיעות על מפעלים, חנויות ועובדים במדינות רחוקות. הגלובליזציה היא הסיבה העיקרית להתפתחותן, ומה שקובע אינו רק מספר התושבים אלא ההשפעה.

חוקרים מדרגים ערים לפי מדדים: היקף ומגוון השירותים שקושרים את העיר לכלכלה הגלובלית – הנהלות של חברות רב-לאומיות ושל בנקים, ומשרדי ראיית חשבון, עריכת דין, פרסום וביטוח עם לקוחות מכל העולם – וכן נמל תעופה עם יעדים רבים, מוסדות תרבות מוכרים וכנסים בין-לאומיים.

לערי עולם יש מראה אופייני. במע"ר עומדים מגדלים רבי קומות בעיצוב מודרני, שנראים דומים בערים שונות. הקרקע במרכז יקרה, ולכן בונים לגובה; ככל שמתרחקים מהמרכז הבניינים נמוכים יותר. קו הרקיע מהצד נראה כמו פעמון – מבנה פעמון.

בערי עולם יש פערים חברתיים גדולים. לצד שכונות יוקרה של מנהלים נמצאות שכונות צפופות ועניות של עובדי שירותים, לעיתים קרובות מהגרים – בידול מרחבי. ועוד שאלה: האם הערים נעשות דומות זו לזו, או ששומרות על ייחודן? השילוב בין הגלובלי למקומי נקרא עולמקומיות.

חלק א' – מתרגלים מושגים

בחלק הזה נחבר כל מושג להגדרה שלו, ונזהה דוגמאות מהחיים.

1. התאימו: כתבו בריבוע את האות של ההגדרה המתאימה.

1. עיר עולם	☐ **א.** הפרדה בין קבוצות אוכלוסייה שונות במרחב העיר, למשל שכונות עשירות לצד שכונות עניות.
2. גלובליזציה	☐ **ב.** חברה שפועלת בכמה מדינות, עם הנהלה בעיר אחת ומפעלים וסניפים במקומות רבים בעולם.
3. חברה רב-לאומית	☐ **ג.** קו רקיע שבו המגדלים הגבוהים ביותר במרכז והבניינים נמוכים ככל שמתרחקים ממנו, כמו צורת פעמון.
4. מדדי עיר עולם	☐ **ד.** נתונים שלפיהם מדרגים ערים, כמו מספר ההנהלות הבין-לאומיות, השירותים הפיננסיים, נמל התעופה והתרבות.
5. מבנה פעמון	☐ **ה.** עיר שמשמשת צומת מרכזי של הכלכלה הגלובלית, שדרכה עוברים כסף, החלטות, מידע ואנשים מכל העולם.
6. בידול מרחבי	☐ **ו.** הקשרים ההדוקים בין מדינות בכלכלה, בתקשורת ובתרבות, שהופכים את העולם ל"כפר גלובלי".

2. השלימו: לאיזה מושג מתאימה כל דוגמה?

מחסן מילים: קו רקיע מבנה פעמון עולמקומיות בידול מרחבי

1. קו המגדלים של תל אביב מהים. – זו דוגמה ל־_____
2. רשת מזון מהיר שמגישה מנה מקומית. – זו דוגמה ל־_____
3. שכונת יוקרה ליד שכונה צפופה וענייה. – זו דוגמה ל־_____
4. מגדלים במרכז העיר ובתים נמוכים בשוליים. – זו דוגמה ל־_____

חלק ב' – בודקים הבנה

חזרו לקטע הקריאה. הקיפו את התשובה הנכונה, וסמנו נכון או לא נכון.

1 מה קובע אם עיר היא עיר עולם?

- ◯ א. רק מספר התושבים
- ◯ ב. ההשפעה שלה על הכלכלה הגלובלית
- ◯ ג. גודל השטח
- ◯ ד. מספר הפארקים

2 איזה מדד משמש לדירוג ערי עולם?

- ◯ א. כמות הגשם
- ◯ ב. מספר הרפתות
- ◯ ג. מספר ההנהלות של חברות רב-לאומיות ובנקים
- ◯ ד. גובה ההרים

3 מדוע נוצר "מבנה פעמון" בקו הרקיע?

- ◯ א. כי הקרקע במרכז יקרה ובונים בו לגובה
- ◯ ב. כי אסור לבנות במרכז
- ◯ ג. בגלל הרים במרכז העיר
- ◯ ד. בגלל חוק עתיק

4 מהו בידול מרחבי?

- ◯ א. חלוקת העיר לרחובות
- ◯ ב. בניית מגדלים
- ◯ ג. שילוב גלובלי ומקומי
- ◯ ד. הפרדה בין קבוצות אוכלוסייה במרחב העיר

5 איזו דוגמה מתאימה לעולמקומיות?

- ◯ א. רשת מזון בין-לאומית שמגישה מנה מקומית
- ◯ ב. בניין זהה בכל העולם
- ◯ ג. שוק שמוכר רק מוצרים מקומיים
- ◯ ד. מפעל שסגר את שעריו

נכון או לא נכון? אם לא נכון – תקנו בשורה.

1 הגלובליזציה היא הסיבה העיקרית להתפתחות ערי העולם.	נכון	לא נכון
2 מרכזי ערי עולם שונים לגמרי זה מזה במראה.	נכון	לא נכון
3 בערי עולם רבים מעובדי השירותים הם מהגרים.	נכון	לא נכון
4 כדי להיות עיר עולם, עיר חייבת למנות לפחות 20מיליון תושבים.	נכון	לא נכון

חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים

כאן אין תשובה אחת נכונה. כתבו במשפטים מלאים והסבירו את דעתכם.

1 מנו שלושה מדדים לדירוג עיר עולם, והסבירו מה כל אחד מראה.

2 הסבירו כיצד בידול מרחבי נוצר בעיר עולם.

3 האם עולמקומיות טובה לעיר? כתבו עמדה ונמקו בדוגמה.

התחילו כך: לדעתי... לדוגמה...

כרטיס יציאה – ערי עולם

גזרו לאורך הקו המקווקו ומסרו למורה. שם: _____

1 מהי עיר עולם?

2 מהו מבנה פעמון?

3 תנו דוגמה לעולמקומיות.

איך הבנתי? ◯ הבנתי היטב ◯ הבנתי חלקית ◯ אני צריכים/ות עזרה